

Reguliranje ribolova otvorenog mora

Lucijan Kos, Zagreb

Ujedinjeni narodi su još 1949. godine preko svoje Komisije za međunarodno pravo ukazali na potrebu pravnog uređenja mora — njegovog aktivnog i pasivnog korištenja od strane svih zemalja i brodova svih zastava tako, da je 1957. godine bio izrađen prvi tekst nacrtu jedne opće konvencije. Na konferenciji UN po ovom pitanju postignuti su bili izvjesni zaključci velikom većinom glasova te su nakon mnogih izmjena i dodataka potpisane 4 konvencije, 9 rezolucija i više isprava, a među njima i »Konvencija o ribolovu i očuvanju biološkog bogatstva otvorenog mora.« Ova Konvencija, za razliku od ostalih koje kodificiraju već postojeće pravo, donosi nešto posve novo. Naglašavajući u uvodu:

- tehnički razvoj iskorišćavanja morskog bogatstva,
- porast potreba za ljudskom hranom u svijetu,
- opasnost od prelova odnosno nužda očuvanja biološkog bogatstva otvorenog mora na temelju međunarodne suradnje i sporazumnim djelovanjem svih država obuhvaćena je ukupnost mjera, koje omogućuju optimalni prinos bogatstva mora u cilju osiguranja opskrbe hranom i drugim morskim proizvodima pri čemu hrana za ljudsku potrošnju treba da se prvenstveno uzima u obzir (čl. 2).

Uporedo s načelom konzervacije ribljeg bogatstva, koje je u stvari naličje prava ribolova ide i drugo načelo zaštite zemalja s nerazvijenim ribarstvom, koje su u nepovoljnijem položaju u odnosu spram zemalja sa jakim ribarskim flotama i s njihovim velikim radiusom kretanja u ribolovu sve do granica mora njihovih obala i obala drugih zemalja. Kako je prema načelu slobode otvorenog mora sva vlast nad brodovima pridržana državi njihove zastave, to nerazvijene države u ribolovu nisu u mogućnosti da ravnopravno sudjeluju u određivanju odnosa i snaga na otvorenom moru, za što su i po biološkom jedinstvu mora i one životno zainteresirane. Ovako stanje nejednakosti na otvorenom moru sve se više produbljuje, jer nerazvijene zemlje nisu u financijskoj i tehničkoj mogućnosti da izgrađuju svoju ribarsku industriju, a da istovremeno ne povećavaju i svoj ulov ribe. To im sprječavaju države, koje već efektivno love u vodama pred njihovim obalama, pred njihovim obalnim morem i tim vodama suvremeno vladaju svojom nadmoćnom tehničkom i ekonomskom snagom.

Nova Konvencija o ribolovu i očuvanju biološkog bogatstva otvorenog mora u cilju da zaštiti interese sada još tehnički niza nerazvijenih zemalja u ribolovu — ustanovila je obaveze svih država uključujući obalne države sa razvijenim i nerazvijenim ribolovom u otvorenom moru prema državama zainteresiranim u ribolovu otvorenog mora, koje ga snagom svojih ribarskih flota stvarno i komiste, na očuvanje i unapređenje fondova ribe i drugog morskog bogatstva uz sudjelovanje svih država u pravom reguliranju tih pitanja. Ova obaveza o ograničenju prava ribolova na otvorenom moru sadržana je već u čl. 1 Konvencije po kojem sve države imaju pravo da njihovi državljani (pod pojmom »držaljanin« ne smatraju se u ovoj Konvenciji osobe, članovi posade, već ribarski brodovi po njihovoj luci pripadnosti — čl. 14) vrše ribarenje na otvorenom moru pod rezervom

- njihovih ugovornih obaveza o kolektivnim mjerama za očuvanje bioloških bogatstava otvorenog mora,
- interesa i prava obalnih država za održavanje plodnosti biološkog bogatstva uz njihovo obalno more,
- odredba o očuvanju bioloških bogatstava otvorenog mora.

Sve su države dužne da poduzimaju prema svojim državljanima (brodovima), koji vrše ribolov u otvorenom moru takve mjere, koje su efikasne za očuvanje biološkog bogatstva mora, te da u tom surađuju s drugim državama, a naročito s obalnim državama, čije se interese naročito želi zaštititi, makar se državljani ovih ili uopće ne bave ribolovom na o-

tvorenom moru ili se takvim ribolovom bave u nedovoljnoj mjeri. Kako su ovom Konvencijom državama u njihovim međusobnim odnosima nametnuta određena prava i dužnosti, to je njenim čl. 9-12 ustanovljena posebna Komisija od 5 članova koja prinudno rješava nastale sporove među strankama, ukoliko ove ne prihvate drugi način mirnog rješenja konkretnog spora. Ova Komisija donosi svoje odluke većinom glasova u roku od 5 mjeseci, a u iznimnim slučajevima u roku od 8 mjeseci. Bitno je ovdje istaknuti, da sve mjere moraju biti znanstveno osnovane prema činjeničnom stanju i konkretnim okolnostima o stanju ribljeg fonda ili drugog biološkog bogatstva mora.

Polazeći od načela slobode otvorenog mora po kojem je svatko podložan samo svojoj državi, to je svaka država čiji državljani vrše ribolov u nekom dijelu otvorenog mora obavezna da za njih propisuje mjere potrebne za očuvanje bioloških bogatstava namijenjenih upotrebi. Ako u nekom dijelu otvorenog mora love državljani više država, tada su ove države dužne na zahtjev ma i jedne od njih da povedu međusobne pregovore za sporazumno donošenje propisa i to svaka za svoje državljane po potrebnim mjerama za očuvanje bioloških bogatstava namijenjenih upotrebi (čl. 3). Ako se ribolovu u ovom dijelu otvorenog mora pridruže i ribari (brodovi) — državljani drugih država, tada su ove države — pridružice obavezne da prihvate za svoje državljane sve već poduzete mjere o racionalnom ribolovu, i to najdulje za 7 mjeseci od dana kad su te mjere bile notificirane generalnom direktoru organizacije FAO. Ukoliko ove države u tom roku ne usvoje poduzete mjere i ako ne dođe do sporazuma u daljnjih 12 mjeseci, tada ovaj spor rješava navedena Komisija za prinudno rješavanje takvih sporova.

Svaka obalna država ima

- opći interes na održavanju proizvodnosti bogatstava u otvorenom moru pred svojim obalama, pred svojim obalnim morem,
- pravo ravnopravnog sudjelovanja u istraživanju i donošenju propisa i mjera u tom prostoru,
- pravo jednostranog poduzimanja mjera očuvanja bioloških bogatstava namijenjenih upotrebi u tom prostoru,
- pravo na traženje da druge države poduzmu određene mjere očuvanja tih bogatstava i u dalekim dijelovima otvorenog mora, koji nisu geografski povezani s obalnom državom, ukoliko to traže njezini posebni interesi.

Ova prava pripadaju svakoj obalnoj državi bez obzira da li njeni državljani sudjeluju u ribolovu u odnosnim dijelovima otvorenog mora ili ne; ona jednakopravno sudjeluje kako u istraživanju, a tako i u donošenju propisa o mjerama za očuvanje biološkog bogatstva mora; na njen zahtjev države ribara (brodova), koji tamo love dužne su otpočeti pregovore o tim mjerama, a ako između njih ne dođe do sporazuma ni za 12 mjeseci, tada se može svaka stranka obratiti za rješenje spora Komisiji za prinudno rješavanje takvih sporova. Isto tako, ovoj se Komisiji mogu obratiti i obalne države kad države ribara (brodova), koji love u vodama, koje graniče sa njihovim obalnim morem ne primjenjuju one mjere za očuvanje biološkog bogatstva mora koje su već u svojile te obalne države (čl. 6).

Prava obalne države odnose se i na poduzimanje jednostranih mjera za očuvanje biološkog bogatstva otvorenog mora pred njihovim obalama, pred njihovim obalnim morem. Time se u stvari obalnoj državi daje vlast vršenja suverenih čina, čina od općega interesa koji obavezuju ostale države, ali ova ih može poduzimati istom kad pokuša postići sporazum sa drugim zainteresiranim zemljama pa u tom svom nastojanju ne uspije ni u roku od 6 mjeseci. Takve su mjere

obalne države o očuvanju biološkog bogatstva otvorenog mora obavezne za druge države pod rezervom

- da su potrebne na temelju postojećeg znanja o ribarstvu,
- da se temelje na usvojenim znanstvenim zaključcima,
- da ne predstavljaju diskriminaciju stranih ribara (brodova) u odnosu na domaće ribare (brodove).

Pojedine države mogu imati interesa na očuvanju biološkog bogatstva mora, a naročito ribljih fondova i u udaljenim dijelovima otvorenog mora, gdje se na pr. riba mrijesti, a koji dijelovi nisu locirani uz njihova obalna mora, ali riba iz tih dijelova migrira pred njihove obale, pred njihova obalna mora. Premda ribari (brodovi) tih država ne love u tim dijelovima otvorenog mora, ali ukoliko dokažu da imaju ekonomskog interesa i znanstvenih razloga za očuvanje ribljeg fonda u tim udaljenim dijelovima otvorenog mora, tada ove države imaju pravo da zahtijevaju od država čiji se državljani (ribarski brodovi) bave ribolovom u tim dijelovima mora poduzimaju zaštitnih mjera. Ako ove države ne postignu u tome sporazum ni za 12 mjeseci, zainteresirana država je ovlaštena da ovaj spor iznese pred Komisiju za prinudno rješavanje sporova.

Pridnenim ribolovom u »ribolovnim područjima, koja se koriste pomoću sprava usađenih u morsko dno«, a koji je alat s podupiračima tamo čvrsto postavljen i tamo ostavljen radi upotrebe ili koji se uklanja ali se u sezoni ponovno postavlja

na isto mjesto, — mogu se baviti državljani (ribarski brodovi) pojedinih država, koji već tamo dugo vremena love s tim, da u tom lovu mogu ravnopravno sudjelovati i strani državljani — ribarski brodovi stranih zastava (čl. 13).

U skladu sa odredbama Konvencije o ribolovu i očuvanju biološkog bogatstva otvorenog mora sve države mogu prilikom potpisivanja Konvencije staviti rezerve u pogledu odredaba o odnosima između država čiji državljani (ribarski brodovi) vrše ribolov u otvorenom moru, dok su od stavljanja takvih rezervi sve države isključene na one odredbe Konvencije, koje govore o pravima obalnih država i kad se državljani ovih ne bave ribolovom u otvorenom moru.

Niz poslijeratnih sporazuma o očuvanju biološkog bogatstva mora bilateralne i multilateralne prirode (Indo-pacifički ribolovni savjet 1948. godine, Međunarodna komisija za znanstveno istraživanje tune 1949. godine, Međunarodna komisija o ribolovu u Sjeverozapadnom Atlantiku 1949. godine, Latinsko-američki ribolovni savjet 1951. godine, Konvencija o ribolovu SSSR-Japan 1956. godine i dr.) dokazom je, da odredbe ove Konvencije u cilju obavljanja racionalnog ribolova u svim dijelovima otvorenog mora uz što jače učešće naučno-istraživačkih instituta o očuvanju bioloških bogatstava mora — sve više nalaze svoje biološko, ekonomsko i pravno opravdanje, čime će se isto tako racionalno povećati i fond prehrane čovječanstva, koje ima svoje bogato porijeklo u moru.